

УДК 027.021(477.85)(091)

Бібліотека — в історичному просторі трьох епох

160-річний ювілей Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича — це знаменна подія в культурному житті нашого міста й області. Розпочала свою роботу 29 вересня 1852 р. і була першою крайовою бібліотекою на Буковині. Розмістилася у невеличкому приміщенні по вул. Панській, 41, нині вул. Ольги Кобилянської. З відкриттям університету 4 жовтня 1875 р. бібліотека отримала статус університетської. Фонди були перевезені до приміщення університету, нині корпус № 1, та розміщені у підвальному приміщенні на першому поверсі. У своїй діяльності бібліотека керувалася типовими інструкціями та нормами, запровадженими для австрійських університетських книгозбірень.

У роки Першої світової війни обслуговування читачів у бібліотеці не припинялося. Приєднання Буковини до складу Румунії у 1918 р. призвело до змін у комплектуванні та обслуговуванні читачів бібліотеки. Фонди поповнювалися в основному творами румунською мовою. Згідно із законом № 5089 від 27 листопада 1922 р. вона отримувала безоплатно по два примірники друкованої продукції всіх видавництв Румунії. Крім того, до книгозбірни надходило багато цінної літератури з-за кордону, зокрема з Франції, Італії, Німеччини, СРСР, надсилалися й видання Ліги Націй та ін. Уперше працівниками бібліотеки стали жінки. Із зростанням фондів виникла потреба у новому приміщенні для бібліотек. У 1936 р. розпочато його зведення будівельною фірмою А. Долінера, за проектом архітектора Л. Сіліона.

Постановою Раднаркому УРСР від 13 серпня 1940 р., після встановлення Радянської влади на Буковині, Румунський університет перейменовано на Чернівецький державний університет з українською мовою навчання. З 1941 до серпня 1944 рр. бібліотека не функціонувала. У радянський період фонди бібліотеки значно поповнилися. У 1956 р. Наукова бібліотека розмістилась за новою адресою — по вул. Лесі Українки, 23, де звели спеціалізоване приміщення для неї. Варто зауважити, що часткове переміщення фонду з I корпусу університету (вул. Університетська, 28) у нього розпочалось ще наприкінці грудня 1954 р. й завершилось у листопаді 1956 р.

Сьогодні бібліотека є потужним науково-освітнім центром, за обсягами фондів — одна з найбільших на Буковині. Її унікальними фондами, які налічують 2,6 мільйона примірників, користувалися і користуються багато поколінь студентів, викладачів університету, а також наукові працівники дослідних установ і вищих навчальних закладів Чернівців та інших наукових центрів України і зарубіжних країн. У книгозбірні — майже 70 тис. рідкісних і цінних видань. Щороку її фонд поповнюється більше 21 тис. нових творів друку. Співробітники структурних підрозділів бібліотеки обслуговують майже 40 тис. користувачів, видають понад 600 тис. примірників документів, виконують 30 тис. бібліографічних довідок (а це п'ять абонементів та сім читальних залів на 480 робочих місць).

У 2002 р. "Фонд рукописів, стародруків, рідкісних видань" та фонд "Буковинензія" Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича визнано науковим об'єктом, що становить національне надбання (Розпорядження Кабінету Міністрів України № 472-р

від 19.09.2002 р.). Міністерством освіти і науки України видано свідоцтво № 17, Серія МН від 14 січня 2009 р. про внесення фонду рукописів, стародруків, рідкісних видань та фонду "Буковинензія" НБ ЧНУ до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання.

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України "Про внесення змін до складу НМБК" від 21.08.2008 р. № 758 на Наукову бібліотеку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича покладено виконання обов'язків обласного методичного центру. За регіональною ознакою об'єднання віднесене до Львівської зони. Чернівецьке обласне методичне об'єднання вищих навчальних закладів створене для удосконалення методичного керівництва бібліотеками вищих навчальних закладів III—IV рівнів акредитації.

Його робота спрямована на допомогу бібліотекам ВНЗ; сприяння розвитку та вдосконаленню основних методів і форм їхньої бібліотечної та бібліографічно-інформаційної діяльності; виявлення, вивчення, узагальнення та популяризацію передового досвіду роботи; координацію діяльності бібліотек вищих навчальних закладів та їхньої взаємодії з книгозбірнями інших систем і відомств; організації підвищення кваліфікації бібліотечних працівників.

У НБ впроваджуються новачки. У 90-ті рр. минулого століття тут розпочалася автоматизація бібліотечних процесів. З лютого 2003 р. ведеться електронний каталог. Бібліотека має вихід у глобальну комп'ютерну мережу Інтернет. Її електронний каталог складається з 8 баз даних і налічує більше 350 тисяч записів. У першому кварталі 2004 р. змонтовано локальну обчислювальну мережу під операційною системою Windows. Для базового бібліотечного програмного забезпечення вибрана мережна програма "РБІС", розроблена фахівцями Державної публічної науково-технічної бібліотеки Росії (ДПНТБ Росії). У 2010 р. в читальному залі наукової літератури відділу читальних залів впроваджено видавання в електронному вигляді дипломних та магістерських робіт. Проведено рекаталогізацію бібліотечних фондів читального залу наукової літератури та читального залу навчальної літератури, продовжується робота над рекаталогізацією бібліотечних фондів відділу абонементів та частини фонду відділу зберігання фондів. Сьогодні НБ працює й у віртуальному просторі: у нас відкрито інтернет-сайт.

З 2009 р. наш колектив бере участь у проєкті "Електронна бібліотека України: створення Центрів знань в університетах України", мета якого — інтеграція української академічної спільноти до світової науки, подолання відірваності від світового наукового контексту. Учасники проєкту — Києво-Могилянська академія та Києво-Могилянська фундація Америки, Всеукраїнська асоціація "Інформаційно-Консорціум", Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича та Нортвестерн Університет (США).

З 15 жовтня 2011 р. стартував проєкт "Towards Trust in Quality Assurance Systems" — "Національна система забезпечення якості та взаємної довіри в системі вищої освіти" в рамках національного пріоритету "Забезпечення якості освіти", підтриманий програмою зовнішньої допомоги Європей-

ського Союзу — TEMPUS. Представниками ЧНУ в проєкті виступають: Науково-методичний центр моніторингу та забезпечення якості підготовки фахівців і Наукова бібліотека, яка є також членом Асоціації "Інформатіо-Консорціум" (користувачів електронних інформаційних ресурсів).

На честь ювілею проведено низку заходів. 24—26 вересня відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція "Бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: історія та сучасність" за участю бібліотек України та бібліотек м. Чернівці. Також готується бібліографічний покажчик "Наукова бібліотека Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (1852—2012)". У фойє бібліотеки було організовано книжкову виставку, на якій експонувалися матеріали, що відображають забуті та відомі сторінки з історії університетської бібліотеки.

Бібліотечні працівники, яких ми вітаємо зі славним ювілеєм, можуть пишатися тим, що причетні до збереження духовної спадщини народу, що в наукових досягненнях, у наукових званнях читачів є значна доля їхньої праці, знань, душі, що вони є носіями традицій і продовжувачами славної історії бібліотеки як першого і найголовнішого осередку духовного життя Буковинського краю.

Матеріал підготувала
Настасія Загородна,
заступник директора з наукової роботи НБ ЧНУ

Надійшов у редакцію 5 вересня 2012 року